

Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Kuvassa on 1500-luvun Krakova (s. 70).

Mitä keskiajan kaupungille tyypillisiä piirteitä löydät tämän luvun kuvista?

- kaupunki joen varrella
- muurit
- tiheä asutus
- kirkko
- rakennuksissa suippokaarimuotoja

Tehtävä 1

Millä perusteella voidaan sanoa, että maatalous oli tehotonta keskiajan alkupuolella?

- tekniikka oli antiikin aikaista
- kaksivuoroviljelyn vuoksi maaperä köyhtyi ja sadot heikkenivät
- aurasta ei ollut hyötyä Pohjois-Euroopan savipelloilla
- sadot jäivät pieniksi, uutta peltoa ei saatu raivattua alkeellisilla välineillä

Tehtävä 2

Mistä eri syistä maatalous tehostui keskiajan kuluessa?

- Ilmastolliset olosuhteet tasaantuivat, kasvukausi piteni.
- Käyttöön otettiin uusia viljelymenetelmiä:
  - kaksivuoroviljelystä siirryttiin kolmivuoroviljelyyn
  - hevonen yleistyi vetojuhtana härän sijasta
  - kääntösiipiaura paransi maan tuottavuutta.
- Uudet viljelykasvit, kuten durumvehnä, riisi ja sitrushedelmät, kasvattivat ja monipuolistivat tuotantoa.
- Kaskimaat muutettiin jatkuvasti viljeltäviksi pelloiksi.
- Väestön kasvaessa kaikki mahdolliset alueet raivattiin pelloiksi.

Tehtävä 3

Minkälainen oli keskiajan ihmisen luontokäsitys?

- Kristillisen luontokäsityksen mukaan ihminen oli luomakunnan herra.
- Ihmisellä oli siis oikeus käyttää luontoa omiin tarpeisiinsa.

Tehtävä 4

Mitkä olivat Euroopan tärkeimmät kauppareitit keskiajalla, ja mitä kauppatarvike reiteillä liikkui?

- Kauppa keskittyi aluksi merireiteille Välimeren, Pohjanmeren ja Itämeren alueille.
- Sisämaan vähäinen kauppa kulki yleisesti jokia pitkin.
- Kaupalla oli kaksi painopistettä: Välimeren ja Mustanmeren muodostama kauppa-alue ja Pohjanmeren ja Itämeren yhtenäinen kauppa-alue. Näillä alueilla oli aluksi vähän yhteyksiä, mutta vähitellen kauppa-alueet yhdistyivät maa- ja vesireittien avulla.
- Välimeren alueelta oli yhteyksiä Aasiaan.
- Aasiasta tuotiin Välimeren alueelle ylellisyystavaroita, kuten posliinia, ja Aasiaan vietiin muun muassa rautaa, puutavaraa ja oliiviöljyä.
- Euroopan sisällä tärkeimmät kauppatarvikkeet olivat vilja ja suola.
- Välimeren alueella kaupattiin enemmän ylellisyystavaroita ja Pohjois-Euroopan alueella enemmän välttämättömyystavaroita, kuten turkiksia ja kalaa.
- Atlantin ja Pohjanmeren merkitys voimistui keskiajan lopulla.

Tehtävä 5

Minkälaisia tyypillisiä piirteitä liittyi keskiajan kaupunkeihin?

- tiheä asutus
- mutkittelevat kadut
- usein vesireitin varrella
- usein korkealla paikalla linnan kupeessa
- kaupunkeja ympäröivät muurit
- raatihuone ja raatihuoneen tori
- kirkkoja
- talot pääosin kaksi- tai kolmikerroksisia
- ammatinharjoittajilla omat kaupunginosat
- vaaroja olivat mm. taudit, tulipalot ja rikollisuus

Tehtävä 6

Tiivistä keskiajan kaupankäynnin kehitys kolmeen virkkeeseen.

- Keskiajan alkupuolella kaupankäynti oli vähäistä, kaupungit olivat pieniä ja elettiin pääosin luontaistaloudessa.
- Maatalouden tehostuminen lisäsi vaurautta. Tämä johti kaupan elpymiseen yhdessä väestönkasvun ja rahatalouden elpymisen kanssa.
- Kaupankäynnin painopistealueet sijaitsivat toisaalta etelässä Väli- ja Mustanmeren alueella ja toisaalta pohjoisessa Pohjan- ja Itämeren alueella.

Tehtävä 7

Perustele väite: Maatalouden ylijäämä mahdollisti kaupan kehittymisen.

- Maatalouden tehostuminen lisäsi vaurautta, joka kasautui pääosin yhteiskunnan yläluokille.
- Varakkailla oli mahdollisuus hankkia sekä kaupunkien käsityötuotteita että idän ylellisyystuotteita.
- Varallisuuden kasvu ja kaupankäynnin voimistuminen johtivat rahatalouden elpymiseen.

Tehtävä 8

Esseetehtävä: Tutki oheista puupiirrosta Nurnbergin kaupungista 1400-luvulla. (sovellettu yo-tehtävä S2012)

a) Mitä keskiajan kaupungin tyypillisiä piirteitä löydät kuvasta? (6p)

- kaupunki korkealla kukkulalla
- kaupunkia ympäröi muuri, jossa suljettavat portit
- tiheä asutus
- kaupungille tyypillisiä rakennuksia, kuten linna ja kirkot
- rakennuksissa nähtävissä gotiikan tyyliä, kuten suippokaarimuoto

b) Vertaile elämää maaseudulla ja kaupungeissa myöhäiskeskiajalla. (14p)

- Maaseudulla luonto ja vuodenaajat rytmittivät työntekoa ja elämää, kaupungeissa työtä tehtiin tasaisemmin ympäri vuoden.
- Maaseudulla feodalismi ja maaorjuus vaikuttivat ihmisten elämään. Kartanoherran valta alaisiinsa oli suuri. Kaupungeissa ihminen oli vapaampi, sillä yhteisö ei pystynyt rajoittamaan yksilön elämää samalla tavalla kuin maaseudulla.
- Maaseudulla taloudellinen toiminta keskittyi kartanoiden ympärille ja perustui viljelyyn.
- Kaupunkien talous perustui kaupankäyntiin ja käsityöammatteihin.
- Maaseudulla elettiin pääosin omavaraistaloudessa, kaupunkien talous perustui rahatalouteen.
- Kaupankäynti oli kiellettyä maaseudulla.
- Kaupungeissa oli useita eri ammatteja. Kauppiaat ja käsityöläiset olivat järjestäytyneet kiltoihin ja ammattikuntiin.
- Kaupungeissa elämä oli vaihtelevampaa, koska siellä oli esimerkiksi markkinoita ja paljon erilaisia ihmisiä.
- Maaseudulla elettiin väljästi kyläyhteisöissä. Kaupungeissa asuttiin ahtaasti.
- Maaseudulla ihmisten uhkana olivat katovuodet. Kaupungeissa uhkasivat kulkutaudit, tulipalot ja väkivalta.
- Maaseudulla ihmisillä oli läheinen suhde luontoon. Monet kaupungit tosin olivat niin pieniä, että elämä niissä oli lähes samanlaista kuin maaseudulla. Lisäksi kaupungeissa pidettiin maaseudun tapaan hyötyeläimiä.